

Iz naše organizacije. Kranjsko.

Prava nehvaležnost. Odbor »Društva vpokojenega učiteljstva« se je trudil že blizu tri leta, zlasti zadnje pomlad, da je izposloval nekaj podpore vpokojencem. Trudil se je zadostiti društvenim pravilom, ustreči obči želji vpokojencev, da bi tudi ti kaj pridobili na mesečnih prejemkih ob današnji silni draginski stiski.

Poleg tega je imel odbor najboljšo nado ter je sigurno pričakoval, da pristopi k zgoraj omenjenemu društvu, spoznavši dobroto, vsaj kakih petdeset novih članov takoj. A varal se je odbor jako, zmotil se je nemalo. Pristopili so edino le štirje do danes. Ako pomislimo, da je v pokoju danes približno 150 učiteljev in učiteljic, okrog 160 pa učiteljskih vdov, ki morejo biti tudi članice, in blizu 50 sirot, se moramo le čuditi, da šteje društvo od prvih le 27, od učiteljskih vdov le 14 članic, ki so brižni in hočejo ne le sebi dobro, nego tudi svojem — potomcem. Društvo se poteza za gmotno stanje svojih članov, podeli podporo ob smrti člana (članice) svojcem in hoče pomagati z dobrimi nasveti vsakemu, ki bi se obrnil na odbor.

Slišali smo že večkrat hvaliti društvo »Samopomoč«, ki podeljuje precejšnje svote ob smrti člana svojcem. Prav nekaj takega je »Društvo vpokojenega učiteljstva«. Njega podpora bi ne bila nič manjša, da bi le društvo štelu 150 članov. Društvo sprejema člane brez ozira na starost in ne plačuje članarine, česar pri »Samopomoči« ni, in je treba precej več plačevati.

Pozivljamo torej vas vse, zlasti učiteljske vdove, da pristopite k društvu v večjem številu ter se mu ne odtegujete — sebi na škodo. Tajnik.

Ljubljansko učiteljsko društvo bo prirejalo vsak prvi četrtek v mesecu v načelstveni sobi Učiteljske tiskarne učiteljske sestanke. Začetek vselej ob polpetih.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je imelo prvo zborovanje v vojnem času 10. avgusta 1916. Udeležba je bila jako pičla, zakaj bilo je navzočih le 5 tovarišic in 8 tovarišev. Na dnevnem redu je bilo predavanje gosp. ravnatelja Schreinerja: »Nekaj o naših užitnih gobah«. Strokovnjaško predavanje je zbuvalo v nas vseh mnogo zanimanja in veselja do natančnejšega spoznavanja gob. Bodi izrečena gospodu ravnatelju za njegov trud najlepša zahvala!

O priliki tega zborovanja je sklenilo učiteljsko društvo, da znaša članarina vsakega posameznika za leto 1915 in 1916 le 2 kroni. Opozarja se vse dosežanje člane, da store svojo stanovsko dolžnost ter pošljejo zaostalo članarino blagajničarki tovarišici Marici Luknarjevi v Ptuj. Obenem se vabi vse še izven organizacije stoječe učiteljstvo, da pristopi društvu. Čas pa vojni nas mora dobiti pripravljene za novo delo. K temu je treba organizacije, za katero skrbimo že sedaj.

Učiteljstvo posameznih šol se pa naj odzove tudi okrožnici »Zaveze« ter pošlje tovarišici blagajničarki odpadajoče procentne zneske od vojne doklade za »Učiteljski sklad«.

Poravnajte staro in obnovite novo naročnino!

in neko francosko društvo (230 pevcev). Napraške učitelje njih čeniniti misli. Dosegli so prvo mesto in hkratu nagrado 10.000 frankov, dar prezidenta francoske republike. Kot dokaz za prvenstvo v umetniškem oziru je bila zboru poklonjena prekrasna vaza.

Po svoji nepričakovani zmagi so se vrnili praški učitelji pevci v domovino kot triumfatorji. Hipoma je njihov pevski zbor postal ponos češkega glasbenega sveta. Glavna zasluga življenja in izrednih uspehov, ki jih je doživel pevski zbor praških učiteljev, je prof. Spilkova. Njegova trdna, neupogljiva volja in energija se zrcalijo v zboru ter njegovih izvajanjih. Disciplinarnost je glavno. Člani se na drugi strani zavedajo odgovornosti prevzetega dela, in odtod tako odlični uspehi. Repertoar pevskega zbora praških učiteljev je obsegal najraznovrstnejše skladbe. Lepe narodne pesmi in težke moderne zborne smetane, Dvořák, Nováka, Foersterja in Suka. Imel sem priliko lepo število zborov preštudirati. Praški pevci so med drugim peli Novaka Vitezslava zbor »Balada na Valihu«. Če ne bi je videl na vzpore-

Društveni vestnik. Skupne zadeve.

Slovenska Šolska Matica. Publikacije S. Š. M. za l. 1915 bodo ta mesec dotiskane. Zaradi vojnih razmer (pomankanje stavcev) se je tisk zakasnil. Pa tudi vsi p. n. poverjeniki še niso storili prevzete dolžnosti. Poverjeniki nekaterih okrajev so na bojnem polju. V takih slučajih naj priskoči okrajno učiteljsko društvo na pomoč in pobere letnino (4 K). Do danes še iz naslednjih poverjeniških okrajev nismo prejeli za leto 1915 letnine: Kranjsko: Črnomelj, Kamnik, Kranj, Krško, Ljubljana okolica, Cerknica - Logatec - Lož, Idrija Vipava. — Štajersko: Kozje, Marenberk, Mariborska okolica (desni in levi Dravski breg), Ptuj (desni Dravski breg), Šoštanj. — Goriško: Goriška okolica, Komen, Sežana, Bovec, Kobarid, Tolmin. — Istra: Koper, Kastav, Kvarnerski otoki, Pazin. — Trst: deške in dekliške šole.

Za poverjenike, ki so mobilizirani, naj pobere letnino njih voditelji, ali njih namestniki v službi, ali kdorkoli. Sme se pa poslati letnina tudi kar naravnost Slovenski Šolski Matici v Ljubljano.*

Kranjske vesti.

—r— V vojnem ujetništvu se nahaja poročnik Ivan Kunst, učitelj iz Ljubljane.

—r— Padel je na severnem bojišču junaške smrti enoletni prostovoljec-korporal in abiturient Milan Bregar, nadučitelj sin iz Zgornje Siške, v cvetoči mladosti 19 let. Junaku bodi časten spomin, prizadetim staršem naše iskreno sožalje!

—r— C. kr. državna obrtna šola v Ljubljani. V prihodnjem šolskem letu 1916/17 se bo vršil na tem zavodu pouk v naslednjih oddelkih: Ženska obrtna šola, strokovna šola za lesno in kameno kiparstvo, javna risarska in modelirska šola. Vpisovanje v prva dva oddelka se vrši 16. in 17. septembra. Za vstop se zahteva starost 14 let in dovršena ljudska šola. Vpisovanje v javno risarsko in modelirsko šolo, ki je namenjena obrtnim vajencem, pomočnikom in tudi drugemu občinstvu, je v nedeljo, 24. septembra. Podrobnosti bodo pravočasno objavljene z uradnimi naznanili v ljubljanskih dnevnikih. Pojasnila daje ravnateljstvo drage volje. — V ostalih oddelkih zavoda: Stavbno-obrtna šola, delovodska šola za mehanično-tehnične obrti in za elektrotehniko, mojstrska šola za mizarstvo se zaradi vojnih razmer pouk še ne more otvoriti. — Dohod k ravnateljski pisarni in v šolske prostore je dovoljen izključno le pri stranskih vratih, Gorupova ulica št. 10. — Profesor na ljubljanski obrtni šoli, Alojzij Repič, je pomaknjen v 8. čimovni razred.

—r— Poročil se je v Radečah pri Zidanem mostu učitelj Davorin Sterk z uč-

* V zadnji izkaz je tiskarski škrt pomotoma vrnil tudi luto merski okraj. Resnici na ljubo moramo omeniti, da se je poverjenik L. Zaehrl prvi odzval svoji dolžnosti ter ga moramo le pohvaliti.

teljico Mici Jurčevu istotam. — Čestitamo!

—r— Iz deželnega odbora. Seja z dne 29. avgusta: O priliki verolomne napovedi vojne od strani Romunije izraza deželni odbor soglasno svoje ogorčenje in patriotično prepričanje, da bo naše zmagonosno orožje porazilo tudi tega zavratnega sovražnika. — Odločbo c. kr. vlade glede vnovičnega priznanja naše deželne trobojnice je sprejel deželni odbor z zadoščenjem ter je sklenil o tem zahvalno obvestiti ministrskega predsednika. — Odobruje se vzame na znanje poročilo deželnega glavarja o varovanju deželnih pravic za slučaj inkameriranega davka na pivo. — Sklene se načeloma in proti naknadni odobritvi deželnega zbora ustanovitev posebnega deželnega zavoda za slepe. Faktična izvršitev tega sklepa pa bo mogoča le ob izdatni podpori vsega deželnega prebivalstva. — Deželni zvezi za domovinsko varstvo se dovoli izplačilo podpore 3000 K za ustanovitev vojnega muzeja. — Za vzdrževanje počitniških otroških zavetišč v Ljubljani se dovoli prispevek 2000 K. — Vsem deželnim uslužbencem se izplača do 1. septembra zopetna draginska podpora v isti izmeri kakor dne 1. julija. — V deželni šolski svet se imenujeta kot nova zastopnika dežele namesto prof. Evgena Jarca in prof. I. Remca deželni odbornik dr. Vl. Pegan in deželni svetnik dr. I. Dermastija, v mestni šolski svet pa namesto odstopivšega dr. Pegana katehet Anton Čadež. — Za začasno praktikančino v deželnem muzeju se sprejme dr. Angela Piskernikova. — Prof. Gvidonu Sajovcu se za njegovo dosedanje vzorno delovanje v deželnem muzeju izreče zahvala ter prizna častna nagrada.

—r— Ljubljanska dnevna zavetišča za šolsko mladino. V Ljubljani je mnogo družin, katerih očetje so v vojni službi, matere gredo za vsakdanjim kruhom, njih otroci pa ostanejo zaradi teh razmer brez nadzorstva, pohajkujejo po cestah in ulicah ter nadlegujejo ljudi. Naravno je, da se taki otroci moralno pokvarijo. Pa tudi njih telesna vzgoja trpi, ker čestokrat nimajo najpotrebnejšega vsakdanjega kruha. Da se tem razmeram vsaj nekoliko odpravi, je ustanovila občina ljubljanska za take otroke dvojce novih dnevniških zavetišč: na II. mestni šoli na Cojzovi cesti in v Spodnji Siški. Otroci so od 8. zjutraj do 6. zvečer pod nadzorstvom učiteljev in učiteljic ter dobivajo brezplačno dobro kosilo in malo južino. Za ti dve dnevni zavetišči je dovolila mestna občina ljubljanska 4000 kron, deželni odbor pa prispeva 2000 kron. V zavetišču na Cojzovi cesti je sprejetih že nad 100 učencev, večinoma iz okoliša II. in III. mestne šole; sprejemajo se pa v ta zavetišča tudi učenci iz okoliša I. in IV. mestne deške šole. Zato opozarjamo matere iz okolišev teh dveh šol, ki ne morejo svojih otrok doma nadzorovati in jim ne morejo dati zadostne hrane, da jih vpišejo v zavetišče na šoli na Cojzovi cesti. Vpisuje se vsak dan, izvenšči nedelje in praznike, ob 8. zjutraj in ob 6. zvečer. — Učenci IV. mestne šole imajo pa še svoje posebno dnevno zavetišče, ki je zdaj nastanjeno v mestni ubožnici na Karlovski cesti. Tudi to zavetišče vzdržuje mestna občina. Ubožni učenci iz okoliša I. mestne šole zahajajo pa tudi v dnevno zavetišče v Rokodelskem domu, ki ga vzdržuje Vincencijeva družba, in pa v zavetišče v Jenkovi ulici, ki ga vzdržuje Društvo za varstvo otrok. Ubožna ženska šolska mladina ljubljanska ima pa svoje dnevno zavetišče v Lichtenturničnem zavodu. Mestna občina ljubljanska se pač lahko ponaša, ker tako vrlo skrbi za vzgojo ubožne šolske mladine.

—r— Iz ruskega ujetništva se je oglašil rezervni poročnik Bogomir Mesojedec, učitelj pri D. M. v Polju. Nahaja se v guberniji Samara, Novo Uzensk.

—r— Veliko častno diploma vojnega botrstva je prejela z Dunaja gospa Alojzija Troštova, soproga tov. Iva Trošta v Tomišlju, za razpečevanje raznih predmetov v korist omenjenega društva, ki mu je pokroviteljica nadvojvodinja Cita. — Čestitamo!

—r— Dvorazredna šola v Tomišlju je nabrala v obeh vsolanih občinah (Tomislj in Vrbljenje) v »Tednu Rdečega križa« 254 K. Po posredovanju učiteljskega osebja se je podpisalo v šolskem okolišu nad 17.000 K četrtega vojnega posojila.

—r— Počitniški pripravljalni tečaj za sprejem v srednje šole za one učence, ki bodo v jesenskem terminu delali sprejemni izpit, se je otvoril dne 21. avgusta na I. mestni deški šoli v Komenskega ulici. Tečaj vodi nadučitelj Jakob Dimnik, poučujejo pa učitelji Evgen Le-

gat veronauk, Janko Likar računstvo, Fran Skulj slovenski jezik in Andrej Rapè nemški jezik. Tečaj pohaja 32 učencev iz vseh mestnih deških šol. Novi učenci se še vedno sprejemajo. V tečaj smejo tudi taki učenci, ki so že napravili sprejemni izpit, pa žele dobiti trdnjšo podlago.

Štajerske vesti.

RUDOLF KRPAČ.

Umrli je dne 28. avgusta t. l. v Smartnem pri Slov. Gradcu učitelj Rudolf Krpač, nastavljen na Zidanem mostu. Z njim je izgubilo slovensko učiteljstvo vrlega tovariša in šolska mladina preljubnega vzgojevalca in prijatelja. — Bodi mu lahka domača gruda!

—š— Štiridesetletnico učiteljstva je praznoval tovariš August Živko, učitelj v Slivnici pri Mariboru, ob sklepu šolskega leta, dne 30. avgusta t. l. Tovariš nadučitelj K. Pestevšek, katehet svetnik Fr. Hirti in učenci so navdušeno v zbranih besedah želeli jubilarju še mnogo zdravih in srečnih let! A. Živko deluje že vseh 40 let na tej šoli, je časten občan občine Rančah, občinski odbornik in tajnik v Slivnici. — Živel še mnogo let!

—š— V ruskem vojnem ujetništvu se nahaja tovariš Ignacij Čokl, učitelj v Rušču pri Ormožu.

—š— Sv. Marjeta niže Ptuja. Pišejo nam: Učitelj tukajšnje šole, tovariš Ivan Novak, sedaj nadporočnik pri c. kr. pohodnem polku št. 17, se nahaja že tretjič na bojišču. Bil je dvakrat ranjen, za hrabrost pa odlikovan z vojaškim križcem III. razreda z vojno dekoracijo ter s Signum laudis. Padla pa sta že dva njegova brata na italijanskem bojišču. — Junaškemu tovarišu čestitamo na odlikovanjih, ob smrti bratov pa mu izrekamo iskreno sožalje!

—š— Odlikovanje. Friderik Vennigerholz, učitelj pri Sv. Križu na Murskem polju, praporščak črnovoj. batij. 42, je bil odlikovan s srebrno hrabrostno kolajno 2. razreda. To je že drugo odlikovanje hrabrega tovariša v tekočem letu; zakaj v zimi si je pridobil bronasto hrabrostno svetinjo. Čestitamo!

—š— »Slov. Gospodar« piše v svoji številki z dne 24. avgusta t. l. doslovno: »Kamnica pri Mariboru. Tukajšnji župan in načelnik prostovoljne požarne brambe, Anton Hofbauer, je bil odlikovan s častno kolajno za 25letno zasluženo delovanje kot stotnik tukajšnjega prostovoljnega gasilnega društva.« (Da je odlikovanec tamkaj nadučitelj in da bi bil kak »g.«, tega seveda ne sme zvedeti ljudstvo. — Op. dop.)

—š— Begunska ljudska in meščanska šola v Gradcu je bila pred kratkim zaključena, na kar se je otvoril poletni tečaj in otroke — v šoli so sami italijanski otroci — vodijo na izprehode in napravljajo z njimi koristne izlete. Izleteli so tudi v Puntigam, kjer so jim pokazali izdelovanje piva in jih dobro pogostili.

—š— Denarne zbirke v vojnem času na ljudski šoli pri Sv. Marjeti niže Ptuja do 1. avgusta 1916: I. Mesečna zbirka za »Rdeči križ« 70 K 80 h; II. v »Tednu Rdečega križa« 247 K 18 h; III. za Učoln 8 K 20 h; IV. četrto vojno posojilo 21.600 kron; V. za jugozapadno armado 47 K 50 h; VI. za vojaški dan 2. decembra 1914 42 K 40h; VII. za sklad vdovam in sirotam vse oborožene sile 32 K; VIII. podpora potrebnim šolarskim kuhinjam 75 K 16 h.

—š— Imenovanje. Meščanski učitelj v Voitsbergu, Karel Eberhardt, je imenovan za ravnatelja deželni meščanski šoli v Celju. — Mož je nemškega pokolenja ter ne ume slovenski, pač pa je usposobljen za poučevanje francoščine.

—š— Iz št. Vida pri Grobelnem nam pišejo: V ponedeljek, dne 28. avgusta je preminul po kratki in mučni bolezni 16-letni mladenič realec Alfonz Stritar, sin tukajšnjega nadučitelja, dijak ljubljanske realke. — Spavaj sladko v domači zemlji! Kruto prizadetemu očetu naše iskreno sožalje!

—š— V varstvo mladine je izdalo štajersko namestništvo jako strog ukaz. Po tem ukazu je mladini do izpolnitvega 17. leta prepovedano javno izpolnjenega po 9. uri zvečer muditi izven doma. Tudi v javnih lokalih se sme mladina muditi le do 9. zvečer in le v spremstvu staršev ali varuhov ali mojstrov. V kinematografu sme mladina hoditi le, če so predstave izrečno označene kot primerne za mladino in le če je predstavi pred 8. uro konec. Prepovedano je, prodajati mladini tobak,

igrače in nepotrebne stvari. Tudi odrasli, ki bi mladini omogočili, storiti take prestopke, zapadejo kazni. Tobak in kvarte, ki jih dobe policijski organi pri taki mladini, je oddati za bolne in ranjene vojake.

Goriške vesti.

JOSIP JANOVSKY.

V Ljubljani je umrl dne 9. avgusta v deželni bolnici v 60. letu svoje dobe po kratki bolezni profesor Josip Janovsky, učitelj telovadbe na goriškem učiteljsku. — Preden je prišel Janovsky na učiteljsko v Gorico, je služboval na mestni nemški deški ljudski šoli v Ljubljani. — Bil je ljubezniv in zvest tovariš, ki je v šoli in izven nje v polni meri izvrševal svoje stanovske in narodne dolžnosti. — Razdejanje solne Gorice — tega ljubljene njegovega bivališča in središča goriških Slovencev — ga je bolelo v dno razjarjene duše, ki se je sicer tako mehko oklepala učeče se mladine in stanovskih tovarišev. — Bodi temu vrlemu možu ohranjen najblažji spomin!

—g— V vojnem ujetništvu se nahaja kadetni aspirant Rudolf Čehovin, učitelj iz Gorice.

—g— Razpis štipendij. Razpisuje se štipendij letnih 1500 K ustanove »Michele de Urbancich«. Do tega štipendija imajo pravico dijaki, ki pohajajo avstrijsko univerzo ali tehniško visoko šolo, oziroma inozemsko visoko šolo, ki je zednačena s prej omenjenimi zavodi. Do tega štipendija imajo pravico: v prvi vrsti dijaki, ki so ustnovnikovi sorodniki; v drugi vrsti dijaki, ki so pristojni v kako občino, ležečo v Brdih, oziroma descendentni (prvega kolena) javnih uradnikov, ki so le vsled določil zakona izgubili pristojnost v občini, ležeči v Brdih; v tretji vrsti dijaki, ki so pristojni v kako občino Goriško-Gradišanske. Štipendij se zamore deliti na dva enaka dela in se torej zamore podeliti dva štipendija po 750 K, ako ni med prosilci nobenega ustanovnikovega sorodnika, ki mu je pridržan celi štipendij. Prošnje, opremljene s potrebnimi izpričevanji in dokazilnimi listinami, naj se predložijo deželnemu odboru goriškemu, sedaj na Dnaju (Parlament), do 1. novembra 1916.

—g— Cesarjeva zahvala Goričanom. Na vdanostno brzojavko goriškega deželnega odbora povodom cesarjevega rojstnega dne, poslano na kabinetno pisarno, je došel tak-le brzojavni odgovor: »Njegovo c. in kr. apostolsko Veličanstvo se zahvaljuje presrečno za blagoslovna voščila, v imenu goriškega deželnega odbora in prebivalstva Goriško-Gradišanske v neomajni zvestobi izražena. Na Najvišje povelje: baron Schiessl.«

—g— Zahvala. Za velikodušni dar 100 K v prid učencem tukajšnje šole, naklonjen od našega častnega občana g. Feliksa Kukoviča, c. kr. stotnika, bodi tem potom izrečena najsrčnejša zahvala. — Šolsko vodstvo v Kamnjah, 6. avgusta 1916. Janko Vodopivec, šol. voditelj.

Tržaške vesti.

SOLE DRUŽBE SV. CIRILA IN METODA V TRSTU.

Vpisovanje za šolsko leto 1916/17 se vrši začetkom šolskega leta 1916/17 dne 13., 14. in 15. septembra t. l. od 9. do 11. dopoldne pri Sv. Jakobu in na dekliški šoli na Acquedottu, na deških vzporednicah na Acquedottu pa 13., 14. in 15. septembra t. l. od 2. do 4. popoldne. V soboto, 16. septembra t. l., je služba božja; v ponedeljek, 18. septembra t. l., ob 8. uri zjutraj se začne redni pouk. K vpisovanju novih učencev in učenk je treba privedi otroka in prinesiti s seboj le-te papirje: 1. krstni list ali izpisek iz rojstne matice anagrafičnega urada, 2. izpričevalo o cepljenju kozic, 3. izpričevalo o zdravju oči, ki pa mora biti iz tekočega leta, starejše ne velja, 4. za vpis v višje razrede tudi zadnje šolsko izpričevalo. Brez teh papirjev vpis ni mogoč. Za vsakega otroka je treba povedati tudi domovinsko občino, t. j. sedež pristojnega županstva. Dosedanji učenci in učenke teh šol morajo v dneh vpisovanja oddati zadnje šolsko naznanilo v šolski pisarni. Staršem in njih namestnikom toplo priporočamo, večkrat povprašati v šoli po vedenju otroka. Da se izognejo globam zaradi šolskih zamud, morajo starši ali njih namestniki vsako šolsko zamudo takoj opravičiti. Za opravičevalne izgovore veljajo po zakonu (§ 66. š. in učen. r.): a) otrokova bolezen, b) ako zbole osebe, ki stanujejo s šolskim otrokom v istem hišnem gospodarstvu ali po okolnostih v isti hiši,

in je s tem združenja nevarnost okužbe; c) boleznir oditeljev ali drugih rodovinskih udov, ako nujno potrebujejo otrokovo postrežbo; d) ako kdo v rodovini in v sorodstvu umre ali se kaj izrednega dogodi; e) slabo vreme, ako je otrokovo zdravje v nevarnosti; f) tako slaba pot v šolo, da se po njej ne more hoditi. — Če se rabi šolski otrok za domača kmetijska ali obrtna dela, se to ne šteje za opravičevalni izgovor. — Nemščina je obvezen učni predmet od tretjega razreda naprej, laščina pa neobvezen od četrtega dalje. — Telovadba je v deških razredih pri Sv. Jakobu obligatna, v dekliških neobligatna, na Acquedottu pa se ta predmet, kakor po večini mestnih šol, ki so brez telovadnice, ne uči. — V VI., VII. in VIII. razredu deške šole je pouk urejen po načrtu za meščanske šole.

—t— Tržaški Slovenci ob cesarjevem rojstnem dnevu. Cesarskemu namestniku ekselenci baronu Fries-Skeneju, sta se predstavila dr. Jos Wilfan in dr. Edvard Slavik s prošnjo, da sporoči pred Najvišji prestol vdanostna voščila težaških Slovencev povodom cesarjevega rojstnega dne. Gospod namesnik se je zahvalil najpresrečneje ter je izjavil, da s posebnim veseljem sporoči v najvišje znanje ta izraz vdanosti tržaških Slovencev. Pri tem se je z besedami najtoplejšega pripoznavanja spomnil izvrstnega vedenja, ki so ga tržaški in primorski Slovenci vsekdar kazali v minulem vojnem letu, in je posebno naglašal nad vso hvalo vzvišeno vedenje slovenskega prebivalstva v občinah, neposredno sosednjih soški fronti in težko prizadetih po vojni, ki je (vedenje) dalo najlepše in najčastnejše izpričevalo njega patriotičnemu mišljenju in avstrijskemu čuvstvoslovanju.

—t— Slovenske šole v Trstu pridejo baže v kratkem času pod mestno upravo. Šole bo torej vzdrževal magistrat.

—t— Razpis štipendij. V smislu ustanovnega pisma ustanove »Luigi Cominotti« se razpisuje natečaj za šolsko leto 1916/17 za en štipendij letnih 210 K v korist kakemu ubogemu učencu, ki obiskuje mestno višjo realko. Prosilci, od katerih bo imel prednost ubog sorodnik ustanovitelja, naj vložijo svoje prošnje pri vložnem uradu mestnega magistrata do 15. kimavca 1916, opremljene z rojstnim listom, potrdilom gospodarsko-družinskih razmer, dvema zadnjima semestralnima izpričevaloma in eventualno z dokazili sorodstva z ustanoviteljem.

Primorske vesti.

Dne 19. t. m. bo praznoval naš obče priljubljeni tovariš, mnogozaslужni c. kr. okrajni šolski nadzornik, Matko Kanter, šestdesetletnico svojega rojstva. Vrlemu šolniku kličemo: Mnoga leta!

Istrske vesti.

—i— Noša znakov sovražnih držav — prepovedana. Trdnjavski komisar v Pulju je izdal razglas, v katerem omenja, kako se še opaža, da otroci na trakovih čepic še vedno nosijo napise, embleme in imena, ki spominjajo na mornarice držav, s katerimi se nahajamo v vojnem stanju. Zato opozarja trdnjavski komisar na svojedobno že izdano prepoved nošenja takih trakov, nezdružljivih s praviim patriotičnim mišljenjem in izživajočih javno pohujšanje, ter dostavlja, da se bo proti staršem in varuhom, ki se pregreše proti tej prepovedi, odslej postopalo z vso strogostjo.

Iz Dalmacije.

—d— Nazivanje mest v Dalmaciji. Razglasila se je vest z Dunaja, da je odrejeno nazivanje mest in otokov v Dalmaciji po njihovih pravih hrvatskih imenih. To odredbo je izdala višja vojaška oblast za svoje podrejene organe. Sedaj se pričakuje, da izda enako odredbo tudi političsko-pravna višja oblast.

Splošni vestnik.

Naš cesar. »Az Est« piše: Cesarjevo zdravje je trajno dobro. Cesar z največjim zanimanjem zasleduje vojne dogodke in razvoj notranje in zunanje politike. Baron Burian, ki pride navadno k vladarju popoldne, je prišel zadnje dni k vladarju večkrat že ob 8. zjutraj. Schönbrunnski protokolni urad, ki je sicer uradnoval do pol 8. zvečer, posluje zadnje dni do 11. ponoči.

Nevi davki. Na podlagi § 14. je zvišala vlada davke, in sicer določa cesarska naredba vojno doklado na neposred-

ne davke in zvišanje neposrednih davkov, dalje zvišanje kolkovin in neposrednih pristojbin ter nov davek na užigalice. Vsi ti novi davki bodo znašali na leto okroglo 300 milijonov kron. Dohodek iz tega zvišanja bo z dohodki iz zvišanja davkov na žganje, iz podražanja tobaka ter iz poštinih in železniških pristojbin, ki se še nalože, namenjen za plačevanje obresti od vojnih posojil. Za obresti štirih vojnih posojil je treba na leto 750 milijonov.

Nove vojnopoštne dopisnice. Vrhovno arnadmno vodstvo je uvedlo nove vojnopoštne dopisnice iz zelenega papirja, ki se bodo smele pošiljati s fronte in na fronto tudi takrat, kadar je v poštev prihajajoča vojna pošta sicer za promet zaprta. Na teh dopisnicah je v vseh jezikih, izvzemši srbski jezik, natisnjeno: »Sem zdrav, godi se mi dobro.« Pripisati se ne sme drugega kakor ime.

Tretji dan brez mesa. V kratkem času izide vladna naredba, ki določi tudi ponedeljek kot tretji dan brez mesa. Brez mesa bodo odslej ponedeljek, sredo in petek. V dveh od teh treh dni po gostilnicah in zasebnih hišah ne bo dovoljeno uživati nobenega mesa, tretji dan pa pač ovčje meso. — V premnogi učiteljski rodovini je že sedaj po 6 ali celo po 7 takih brezmesnih dni na teden.

Karte za mast in olje. Dne 15. septembra stopi v veljavo naredba notranjega ministra, ki uvaja uradne izkaznice zav se človeški hrani primerne sirovine, mast in jedilno olje.

Izboljšanje gosodarskega položaja duhovščine. Odposlaništvo kršč. soc. poslanec v predsedniku društva duhovnikov, Taxu, ki so 5. t. m. prosili finančnega ministra, naj podpira akcijo za izboljšanje gosodarskega položaja duhovščine, je izjavil minister, da so mu simpatična stremjenja v korist duhovščine, ki trpi bedo. Pristavil je, da zaradi sedanjih izrednih potreb države ne more v velikiem obsegu uporabiti sredstev države. Gospodarski položaj posebno duhovščine v dušnem pastirstvu se mora, o tem ni dvoma, koreniti urediti; kar se tudi pripravlja, a končna ureditev kongruie zdaj zaradi formalnih ovir ni mogoča. Končno je obljubil minister, da bo vsako vlogo glede na ureditev duhovščine že priznanih draginskih doklad dobrohotno priporočil v ministrskem svetu.

Stoletnica ilirskega kraještva. »Wiener Zeitung« je poročala sredi avgusta 1816: Njegovo Veličanstvo cesar je izdal patent za pod imenom Ilirije zopet pridobljene province Kranjsko, beljaško okrožje, Gorico, Primorje, ogrsko Primorje in k provincialni Hrvatski prej spadajoči del. Za imenovane dežele ostane v veljavi ime Ilirijo morata upravljati dve posebni guvernerji, izmed katerih eni pripadeta vodni Koroški in Kranjski, drugi Primorje, grofija Goriško-Gradišanska, potem provincialna Hrvatska. Uprava vodni Koroške in Kranjske se podeli dvornemu svetniku Juliju grofu Strassoldu.

Zvišanje draginske doklade državnim uradnikom. Prvo splošno uradniško društvo avstro-ogrske monarhije je po svojem predsedniku tajnem svetniku Bernatzkem 7. t. m. izročilo ministrskemu predsedniku grofu Stürgku prošnjo za zvišanje draginske doklade avstrijskim državnim uradnikom in dovolitev primerne pomoči umirovljencem ter vdovam in sirotam po državnih uradnikih. Grof Stürgkh je obširno razpravljal s predsednikom o stvari in poudarjal, da vlada spoznava, da ravno stalno plačani nameščenci največ trpe zaradi draginje, čemur se je odpomoglo z dovoljenjem draginske doklade za leto 1916. Naraščajoča draginja je tudi nadalje zbujala pozornost vlade, ki predloženo prošnjo temeljito in dobrohotno prouči in presodi. Končno je povedal grof Stürgkh, da more obljubiti tudi primerne ukrepe v korist upokojenecem, seveda le v skromni izmeri.

Sušenje v gospodinjstvu. Pišejo nam: Ena najbolj zlih posledic vojne je lakota, ki je hkrati tudi največje naravno zlo. Gorje gladnemu človeku; zgodi se, da gladen človek podivja, da pozverini mati, ako ne more dati kruha lačnemu detetu. Seveda se brani vsakdo do zadnje moči, preden se prepusti usodi gladi. Pa ne samo to, da se brani človek instinktivno gladi, celo dolžnost njegova je to. Vsaka gospodinja naj si naloži dolžnost, da poskrbi po močeh za sredstva, ki vsaj deloma nadomeste živila, ki nam jih je vojna ali docela ali deloma pobrala. Zlasti pozimi nam primanjkuje vsega! Kaj bo, se povprašujemo skrbno in boječe. Ni mogoče, poskrbeti dovolj za zimo, ker je težko dobiti kaj. Ali vsaj to, kar moremo,

prilhanimo za zimo — predvsem sadja in zelenjave in če le mogoče — sveže. Ker pa iz raznih ozirov to največkrat ni mogoče, naj vsakdo, ki količkaj more, suši zelenjavo in sadje, ki mu bo pozimi izvrstno poživilo in nadomestilo za živila, ki jih je dobili pozimi že mnogo težje kot zdaj. Taka vrsta sadja, vsaka vrsta zelenjave bo dobro došla pozimi, in najsi bo to petršilj ali paradižnik, kolerabica ali stročji fižol. Sušenje zelenjadi je tako enostavno in lahko, da se ne more izgovarjati nihče, da je nemogoče. Prav kratko in dobro navodilo o sušnju nam je podal učitelj Božo Račić v svoji brošurici, ki stane samo 30 vin, in ki jo zaradi nizke cene kupi lahko vsaka gospodinja. Naj ne bo družine, ki bi ne imela te knjižice, tem manj družine, ki bi ne skrbela za zimo!

Enkratna podpora vpokojenim državnim nastavljenecem. Finančno ministrstvo je odredilo, da dobe vpokojeni državni nastavljenci ter vdove in sirote po državnih nastavljenecih za leto 1916. enkratno podporo. Dotične osebe se morajo za to podporo oglasiti pri tisti finančni deželni oblasti, kri kateri dobivajo pokojnino, oziroma preskrbnino. Ta vloga je kolka prosta. Enkratna podpora znaša: za vpokojene državne uradnike in državne učiteljske osebe, ki imajo pokojnino do vstevši 1000 K — 146 K, pri pokojnini od 1000 do vstevši 2000 K — 204 K, pri pokojnini od 2000 K do vstevši 3000 K — 252 K K. Vdove po državnih uradnikih (državnih učiteljih) dobe pri dohodkih 1000 K — 132 kron, pri dohodkih od 1000 K do 2000 K — 168 K, pri dohodkih od 2000 K do 2400 kron — 204 K. Vpokojeni državni uslužbenci (poduradniki, sluga) dobe, če imajo nad 1500 K pokojnino, 120 K. Vdove po državnih uslužbencu, ki nimajo nad 600 K pokojnino, dobe 72 K; vpokojeni državni delavci, ki nimajo nad 600 K pokojnino, dobe 96 K, vdove po državnih delavcih, ki nimajo nad 600 K pokojnino, dobe 60 K. Za zakonske sirote je sledeče določeno: a) sirote državnih uradnikov (državnih učiteljev) dobe, če nimajo staršev, po 96 K, če so pri materi 60 K; b) sirote po državnih uslužbencih in delavcih dobe, če nimajo staršev, po 48 K, če so pri materi pa 46 K; obe vrsti sirot dobe te podpore le, če še niso prekoračile 14. leta starosti.

Tovariš Božo Račić nas prosi, da objavimo: Ker sem bil kar na hitro zopet poklican k vojakom, imam precejšnjo materialno škodo z izdajo gospodinske knjižice: »Sušenje v gospodinjstvu«. Zato se obračam do vseh tovarišev in znancev s prošnjo, da razpečajo brošurico med ljudstvom. Razna priznanja so mi dokaz, da je knjižica ravno za vojni čas dobro došla. Cena 30 vin. je pa tudi tako malenkostna, da si jo lahko vsakdo nabavi. Naročila sprejema ali »Učiteljska tiskarna«, ali moje oče, Alojzij Račić, Ljubljana. Grubarjevo nabrežje 18. Račić Božo, učitelj v Toplicah pri Zagorju.

Razgled.

— Zaplenjena knjiga. Pred nekaj leti izdana knjiga dr. Karla Kramafa o češkem državnem pravu je sedaj zaplenjena.

— Samoumor italijanskega učenjaka. Profesor medicine na vseučilišču v Cagliariu, Antonio de Cortes, ki je bil ravnatelj javne bolnice, se je v prepiru s svojim asistentom spozabil tako daleč, da je posegel po revolverju in je asistenta večkrat ranil. Čim se je zavedel svojega dejanja, je samega sebe ustrelil.

— Prvega ženskega profesorja ima sedaj tudi špansko vseučilišče, in sicer v osebi grofice Pardo Bazanijeve, ki zavzema stolico romanskih jezikov na vseučilišču v Madridu.

— »Srbska pisava«. »Reichspost« poroča, da je belgrajski vojaški generalni guverner 24. julija izdal novo naredbu o ljudskem šolstvu v Srbiji. Učni jezik na javnih šolah je srbohrvatski in se vrši izključno s pomočjo latinskih črk. Cirilico učijo samo v zvezi z grškim pravoslavnim veroikom. — Naša vlada hoče odpraviti umetni razdor, ki ga je delala različna pisava med Hrvati in Srbi. Cirilica je bila prejšnje čase zgolj cerkvena pisava, v državljanskem življenju je pod imenom »srbska pisava« prišla v rabo šele pred približno 60 leti in je dobila politički značaj in namen, da Srbijo naveže na Rusijo. Sedaj bo cirilica zopet samo cerkvena pisava.

— Štiridesetletnica telefona. Dne 10. avgusta je minilo 40 let, ko je bila narejena prva telefonska naprava, 11. avgusta pa 40 let, ko se je vršil prvi pogovor na daljavo potom električnega toka. Ti za zgodovino telefona važni dogodki so se od-